

ССРЭ-НИИ ДЭЭДИ СОВЕДИНИИ ПРЕЗИДИУМУНДА (1 арын). ВЦСПС-тин Президиумунда (1 арын). Москвачыларнын кыйгырымы-биле (1 арын). Улус судтарынын сонгулдаларына белетке (1 арын). Болхоочу малчынарже кичөөнгейи күштелдирер (2 арын).

Андрей Януаревич Вышинский (2 арын). РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунан болгаш РСФСР-ниң Министрлер Чөвүделенин (2 арын). КНО-нун Бол Ассамблеянын кажымдагы хуралы (2 арын). Моол Арат Республиканың үчүн чыгы (3 арын).

Совет чазактын 1954 чылдын ноябрь 13-те нотазына Кыдат Улус Республиканын чазактын харын нотазы (3 арын). Бо чылдың ноябрь 13-те совет нотага албаны чазактын харымы (3 арын). Моолдун Араттың-Революстуг партиянын XII съездинде (3 арын). Тайбынын Бүгү-делегей чөвүделенин сессиясы (4 арын).

Машина-трактор парктарынын септелгезин дүргедедир

Социалист көдө ажыл-агыйнын дүргө көдүрүшкүнү, илангы тараа дүдүтү белиери, малдын баш саны өстүрү, оон продукттуун белиери, партофель болгаш ногаа культурааларын бүдүрүп бүдүрүшү база колхозтарнын организационно-агыймын быжыглары — машина-трактор станцияларынын кол сорулгазы болур. Машина-трактор станцияларынын башкы экижери талазы-биле коммунист партия болгаш Совет чазак сөөлгү чылдарда эң чутуга кемчелерин ап чоруткан. Ол кемчелерин боттаандырынга МТС-тер өзөш өзөс ажылдарын кылган болгаш кымын турар.

Партия райкомнарнын секретарьлары, райүүсконнарнын даргалары, МТС-терин директорлары, оон тускай эртемчилери тракторларнын болгаш көдө ажыл-агый машиналарынын септелгезин боттуг ууртуп, ол ажылды ыры-биле эргейлөөн, харын ажылды керек кырынга чорудуп, септелгезе четпестерин дүргөп ууртуп керек. Чүте дээр, 1955 чылда көдө ажыл-агый ажылдарын чогуур хуусаазында, бедие шынарлыг күүседири МТС-терде машина-трактор парктары шиптирлээр деп чүвени утуп болас.

Быстын областа чамдык МТС-терин ууртукчуларында септелгезин баштайгы үезинде бедие хевирлиг септелгезин кылгаш, шиптал септелге негетинер тракторларын, комбайннарнын ийги эзелге чыгарышын өзөс практика бар. Септелгени мнчаар ээлчештер чорук МТС-терге уууг бергезешкинерин таварыштырып, септелгени шип организационно-нарымылды турар. Ындыг ээлчештирелгени болдурбас дээш — МТС-тер ажылдакчылары демисежир керек.

МТС-тер күш-ажылдын мурнакчы аргаларын четпес неперлерин турар. Чамдык МТС-тер мнчага чедир-ле септелгени келестер аайы-биле септээр аргазы ажылдавын, харын бригадалар аайы-биле чорудуп турган. Ол болза, ажылдын темпизин кудуладып, оон шынарын баскырадып турар.

Ам сорулга болгаш тракторларын, комбайннарнын болгаш өскө-даа машиналарын кезектер аайы-биле септээр аргазы кирип, бүтү-ле МТС-тер ол аргазы калбаа-биле неперлерин чүтүз. Машиналарын кезектер септээр арга—кезектер бүрүзү тусту эки шынарын белеткээрин хандырар, ажылды хуусаазын кызырар, күш-ажылдын бүдүрүшкүнү белиери, сөөкөстөрүн болгаш деригелерин эң эки ажылдарын болгаш камгалаарын хандырар болгаш септелгезе чарыгдаларын кудуладып аргаларын бээр.

Машина-трактор парктарын чогуур өйүндө, бедие шынарлыг септээр МТС-терде механиктер, септекилер хандырар. Ычангай септеки-механизаторларнын амдырал-чурталгазын экижидери болгаш оларын нинти чеменинге чераери-биле хандырар чутуга.

МТС-терде тракторларын болгаш көдө ажыл-агый машиналарын септээринге кергелээр машиналарын артык кезектери «Лавтракторобит» болгаш Көдө ажыл-агыйнын хандырылга чери ууруктешкини чокка четчи кылды хандырар ууруг. Тракторларын, комбайннарнын болгаш өскө-даа машиналарын артык кезектери болгаш материалдарын септелге үезинде шипын ажылгаар болгаш анза артык чарыгдаларын болдурбас дээш МТС-терин директорлары, кол механиктери шынгын контролду тургузар керек. Ол шынаш септенин моторларын сөөк болгаш изил эдлэтирилге шенедезин мааныда кылдырып бедие оларын күжү база кызыр, чар материалдарын чарыгдаларын хынап көөрүн бүтү МТС-терге боттаандырып чутуга.

Партия райкомнар, илангы оларын МТС-тер талазы-биле инструментал бөлүктөрү, МТС-терде партия организационно-партийно-организационно болгаш массополитиктиг ажылдарын күштелдирип турган тракторларын база көдө ажыл-агый машиналарын бедие шынарын септээр дээш социалист чарышты калбартырын чедип алыр ууруг.

Машина-трактор парктарынын күсү, кышкы септелгезин чогуур өйүндө бедие шынарын чорудары—1955 чылда социалист көдө ажыл-агыйнын дүргө көдүрүшкүнү чедип алырымын күчүгүг чепсээ болур.

ВЦСПС-тиң Президиумунда Бешки беш чыл планын хуусаа бетинде күүседири дээш Москванын мурнакчы бүдүрүлгелеринин эгелекчи саналын ёзугаар социалист чарышты калбартып дугайында

Бешки беш чыл планын хуусаа бетинде күүседири дээш Москванын мурнакчы бүдүрүлгелеринин эгелекчи саналы-биле социалист чарышты калбартып дугайында ВЦСПС-тиң Президиуму доктаал үндүргөн.

Москванын мурнакчы бүдүрүлгелеринин социалист патриоттуг эгелекчи саналын калбаа ажылды массалар изил-биле утууп алган деп доктаала чутулаан турар. Улетчүрүн, транспорттуг бүгү адмларыннын ажылдакчылары, көдө ажылдарыннын ажыл-ишчилери социалист чарышка кирип турар. Боттарынын курдаларынын санал көрүшкүнү, бешки беш чыл планын хуусаа бетинде күүседиринин талазы-биле олар тодаргай хуузалгелерин ап турар.

Бо эгелекчи саналдын чутуга ууру-дузалын көрүшкүнү, оон ажылдарыннын болгаш албан-жаакчыларыннын нинти хуузалдарына чутулаанын, улус ажыл-агыйын мөөн сонгаар көдүрүнгө, улус тун чагаай амдырларын белидеринче бо патриоттуг эгелекчиинин улуг ууру-дузалын калбаа-биле тайлыбырларын ВЦСПС-тиң Президиуму профанализ организационно-нарымылды түзүшкүнү. Профаниагиттер комитеттери ажыл-агый ууртукчулары-биле казы, амдыларыннын, мастерлерин болгаш инженерлерин кырылгези-биле күш-ажылдын бүдүрүшкүнү алаан көдүрүнгө болгаш продукция бүдүрүшкүнүндүрип Жакык чөк көдүрүнгөнде немерде куура-ыссырын тывар ууруг.

Социалист чарыштын ууртукчузын шиптирели-биле экижидерин, күш-ажылдын бүдүрүшкүнү мөөн сонгаар белидеринче, продукциянын шынарын экижидеринче, бешки беш чыл планын хуусаа бетинде күүседирине массалык мобилизацияшкан, массалык организационно-нарымылды талазы-биле дриг болгаш практикалык эгелекчи күштерин мөөннөрүн төп, республика, область, фабрика-завод комитеттеринде болгаш профаниагиттер чөвүделеринде ВЦСПС-тиң Президиуму доктаан. Күш-ажылдын мурнакчы аргаларын неперлеринин талазы-биле шкөөлөрүн, хуузалдарын болгаш бүдүрүлгө чөвүдөл хуузаларын ажылдашкан, эң эки амдыларыннын, инженерлеринин бедие техниктерин чогуулаан, азыраак болгаш шиптирелини организацышкан, бүдүрүлгенин чарыкчыларыннын болгаш рационализаторларыннын дуржулгазын, чедипшиннерин бүгү кем-

чег-биле детшири болгаш неперлерини чутуга.

Социалист чарышты калбартып чорударына профаниагиттеринин кол сорулгазы болза, жождул турар үчөстөктөр, чектерге, бүдүрүлгелерге болгаш ажылдап кылырыннын нормаларын күүсөтпей турар тус-тус амдыларынна дуалажыры, оларын мурнакчыларыннын денешинге чедир белиери болур ууруг. Күш-ажылдын организационно-нарымылды болгаш техникалык амдыларын экижидерин чүтүлдүү-биле чедип алыр, бүдүрүлгени рационализаторларнын кырылгы-биле инженерлерин, техниктерин, амдыларыннын болгаш албан-жаакчыларын калбаа-биле хээр турар керек. Организационно-техниктерин планиларын күүседири дээш, рационализаторларын болгаш чөгөдөкчыларыннын саналдарын шиптирели дээш нинтиин боттуг контрол организационно чутуга.

Бешки беш чыл планын хуусаа бетинде күүседири дээш социалист чарыштын мөөн сонгаар хөгжүлгелерин ууру-дузалын тайлыбырларыннын талазы-биле массалык амдыларын амдыларыннын болгаш албан-жаакчыларын ортузунга чорударына иденпейлиг кириштин профаниагиттерин култура-чырымдыктын албан чедеринге—клуборса, культура бажыларынга болгаш ордуларынга, кымыл булуңнарга, библиотекаларга ВЦСПС-тиң Президиуму хуузалган. Фабрика-заводтарын болгаш чер-черин комитеттери профаниагиттерин бо албан чедерин амдыларын болгаш албан-жаакчыларыннын нинти эртем-билигин бада техниктиг денешин белидеринин талазы-биле амдыга кириштирер ууруг, мурнакчы дуржулганы калба неперлеринче, бүдүрүлгенин мурнакчыларыннын амдыларын чедипшиннерин болгаш амдыларын аргаларын көргүзүлгө, бүдүрүлгө-техниктиг пропагандалы күштелдирер-рде өзөшүн амды-чорудулаамы утга-дыр ууруг.

Бешки беш чыл планынын ооналдарын хуусаа бетинде күүседири дээш социалист чарышка иденпейлиг кириштин. улус амды-агыйын мөөн сонгаар көдүрүнгө, совет кишилерин чагаай амдыларын белидеринин үдөшин болуп турар шип-ажылдын бедие бүдүрүшкүнү дээш шип-чөшкүнүн калбартырын бүгү амдыларын, инженер-техниктиг амдылакчыларын болгаш албан-жаакчыларын ВЦСПС-тиң Президиуму кыйгырып тур.

Москвачыларнын кыйгырымы-биле

Гудок эднечер. Ажыл шагы төнери биле Тыва адым трестизинин авиотранспорт контроларынын чоллаачылары, септекилери болгаш инженер-техниктиг амдылакчылары столор чехинде дегем өрөөниге чыгып келгенер. Чолаачылар, септекилер болур-болур болуп алган кым, кавдыг хуузалгени ап, москвачыларнын эгелекчи саналын камдыг чедипшинер-биле харылаарын арамында чутулаашкан турганар.

Бешки беш чылдын планын хуусаа бетинде күүседири дугайында Москванын бүдүрүлгелеринин амдыларыннын ооналган инженер-техниктиг амдылакчыларыннын патриотчу кыйгырымын дөгөөн митинг өгөдөн. Тыва адым трестизинин АТК коллективинин бо чылда олар-ле планын күүседиригге ууру чедипшинин болгашын митингге санал бергенер тодаргай чутулаан. Коллектив чүк септүүлгезинин планын тона-биле сентябрь-да-ла күүсөтөн. Ычанаарга чүк септүүлгүг планын тона-километр-биле 112 хуу күүсөтөн. Автотранспортчулар ам планын амыр 4000 тона амыр барананы хергелечилерге сөртүп чедирер.

Автопарты амдыларыннын коэффициентин планда көрдүнгөндө 10 хуу амыр күүсөтүнгөн. Коллективтин чоллаачылары кызыр, чар материалдарын камгалаарына дыкка уууг чедипшиннерилг болган. Чолаачы эш Чумарин октябрь айда 222 атыр бешини камгал алган. Ол, беш чылдын эгелекден бээр 3450 атыр бешини камгал алган. Эш Чумарин ол камгал алган өн-лини-биле 1000 километрин чоруд, 23500 тона-километрин амыдаан. Бо шынаш чедипшиннерин чоллаачылар эш-

тер Золотухин, Бускашев, Игнатев, Баддыба олар чедип алган.

Коллективтин дуржулгазын столары эш Плетенев бешки беш чылдын планын хуусаа бетинде күүсөтөн, пландан амыр 2 чылдын нормазын күүседири хуузалган. Слесарь эш Гасповов беш чылдын планын ооналган чедипшинин күүсөтөн, беш чылдын тунчүлгө чедир база 2 чылдын нормазын күүседири хуузалган. Комсомолчу слесарь эш Олейников 6 чылдын нормазын чедипшинин күүсөтөн, ам база бүдүн чартык чылдын нормазын күүседири хуузалган. Дарган эш Афонкин ийи чылдын дуржулгазын 4,5 чылдын нормазын күүсөтөн. Ам ол москвачыларнын кыйгырымына харын кылдыр база бир 2 чылдын нормазын күүседири хуузалган.

Коллективтин бүгү амдыларын болгаш инженер-техниктиг амдылакчылары москвачыларнын кыйгырымын бир үн-биле деткинишкан, мөөн адаанда хуузалгелерин социалист чарышка алган: коллективке берген чүк септүүлгезинин тона камгалаа-биле беш чыл планын 1955 чылда июль 1-де күүсөдүр, а тона-километр талазы-биле планын — 1955 чылдын сентябрь 1-де күүсөдүр; 1955 чылдын төнчүлгө чедир пландан амыр 5000 тона ийи-бүчү чүктерин сөртүр; оон шынаш төнчүлгө чедир күш-ажылдын бүдүрүшкүнү бир машинага 1950 чылдын денешин-биле амырга 70 хууга өстүрү; бөг-үезин чигелдезин тона-километрге 1950 чылда чедип алдынган керек кырында денешин уур 26 хуу чигелдери чедип алар.

Колхозтун мурнакчы малчын

Чөөп-Хемчик районун «Большевик» көдө ажыл-агый артелинин мурнакчы малчын эш Тамык болуп каламы Санчатпа биле калы ам 5 чыл дуржууда кезе фермазын амдылап келген.

Эш Тамык 1950 чылда колхозтун шиптирелерин 41 инеэн каларын-биле хуузалган. Ол инектерин бо чылга чедир 200 амыр баш кылды өстүргөн ийиле, азы оон кадында инектер чыл бүгүдө херачыга тыварышкан.

Дуржуулуктун малчын Санчатпа бозааларын каларышкан, саначы болуп амдылап турар. Тамык биле Санчатпанын каймынын-даа күш-хуу хөй болуп келген. Олар ийиле эртек чымыл 2000 амыр күш-хуузын амдылап алганар. —Бо чымыл оон база-ла өзөш өзөс —деп, олар чутулаан турарлар. Колхоз бо чымыл тараа культурааларында байлак дүштүтү алган. Мурнакчы малчын эш Тамыктын өг-бүзөн баштайгы аваныста 400 килограмм чыгырааны, 300 амыр килограмм арбаймы алган. Ам 800 килограмм

кымыласты амыр деп турар. — Колхозчу амдырал бистерге аскекчи берген. Колхозуубстуң нини амды-агыйн сайбарышкан, тустуу колхозчулар бай-шымырак чурттан тур бис —деп, эш Тамык өөршүлүг чутулаан өрар.

Эш Тамыктын өг-бүзөн мал кыштагыды шкөөлүнүн эки белеткенген. Экекти четчи кылды берген. Кыштын чогуунда сикел, саваң болгаш сипен белеткенген. Кыштагыда чыгыс-ай хевирлиг дегем калба бар. Оон чымыл кылды сөртөө. Эш Тамык болу 8 тонна сөөкстү элестерген. Оон алдыгы клонста тывар огу өткөк-оо чыгы дштангыла резиде едег белиринге эки дуулашкан.

— Ам 52 харлыг мен. Мал амдылыга мергелини белиди, нинтинин амды-агыйнын болушун бичин-даа болза салымшымынын кирип хуузалгелер мен—деп, эш Тамык буурулгид чутулаан турар.

УЛУС СУДАРЫНЫҢ СОҢГУЛДАЛАРЫНГА БЕЛЕТКЕЛ

Кандидаттар депшидилгези

ЭРРБЕК. (Телефон-биле). Кызыл районда «ТАРН XII улуг хуралы» көдө ажыл-агый артелинин колхозчуларыннын ноябрь 23-те болган нинти хуралы, эгелек шахтазынын коллективинде болза «Бай-Буурун» колхозтун колхозчуларын улус шиптекичине кандидат кылды депширткен эш Зоя Ивановна Домконевакын кандидаттарын чыгыс үн-биле дөтөзөн.

Кымылды көдө сонгулда округунуң талазы-биле улус төлөөлөрине кандидаттар депшири дугайын чутулаашкан хуузалган колхозтун почтачысы, коммунист 74 харлыг эш С. Ф. Оносов база элдер К. Д. Лит-оол, С. А. Попух, А. П. Дмитриева оларын чыгыс үн-биле депширткен.

Сонгулда уткуштур

СУГ-АБСЫ. (Телефон-биле). Улус судтарына сонгулдаар белеткедери Сүт-Хөд районда улам калбарын турар. Районда тургустунган 10 сонгулда пунктуларыннын деригезин доозулган, сонгуучуларын дандылары ноябрь 22-де хамаарышкан сонгулда пунктуларыннын аайы-биле астынган.

Сонгулдаарын бедие денешге эрттирер, оон документтерин шип кылды сорулга-биле райүүсөөмн көдө Советтер даргаларыннын болгаш секретарьларыннын өөрдөгезин ноябрь 15-те эрттирген.

Улус шиптекичелеринге болгаш улус төлөөлөрине кандидаттар депшидилгелери районда эгелез. Балин атыг калаа ажыл-агый артелинин колхозчуларыннын ноябрь 21-де болган нинти хуузалганын Сүт-Хөд сонгулда округунуң талазы-биле улус шиптекичине эш —Ондар Бааргановна Догарын депширткен.

Эш О. Б. Догарын кандидаттарын Кирөө атыг база «Сталинчы орук» колхозтарын колхозчуларыннын, райүүсөөмнун, машина-трактор станцияларыннын коллективтеринин нинти хуузалганын дөтөзөн. Улус төлөөлөрине кандидаттар депшидилгезин районун бүгү чедеринде калбарып турар.

Организастыг кемчелер доозулган

САРЫГ-СӨП. (Телефон-биле). Улус судтарына сонгулдаар талазы-биле организастыг кемчелер Каа-Хем районда доозулган: райүүсөөмнун шиптиртин дугаар тургустунган 21 сонгулда пунктулары оон деригинген, сонгуучуларын ол дандылары ноябрь 22-ден эгелеп нинтини көрдүлгөндө астынган.

Районда 23 агитколлективтерин агитаторлары сонгулда пунктуларыннын аайы-биле быжылаатынган, олар чоңуң ортузунда тайлыбыр массалык амдыларын Удам калбартып турар. Көдө Советтер даргаларыннын болгаш секретарьларыннын сургааламы чөвүдөл хуралын ноябрь 14-те, сонгулда пунктуларыннын эргелекчилеринин база агитколлективтерин ууртукчуларыннын семинарын ноябрь 15-те организастап эрттирген.

Сонгулдаар хуңгөне амды-агый, культура талазы-биле бедие көргүзүлгелерин ууражыры дээш чоң улуг күжениш-

клинде чыгыс эл-сеткилдиг амдылап турар. Сарыг-Сөп МТС-тин механизаторлары декабрь 12-ге чедир 20 тракторларын септээр хуузалган.

Улус шиптекичелеринге болгаш улус төлөөлөрине кандидаттар депшидилгезин районда эгелеп берген. Машина-трактор станциязынын болгаш райлеттер комбинатынын коллективтеринин ноябрь 22-де болган хуузалганын Сарыг-Сөптүн 1 участигунуң талазы-биле улус шиптекичине кандидат кылды эш Санчымтай Албанович Данаевту депширткен. Тер-Хөдө «Большевик» колхозтун колхозчуларыннын нинти хуузалганын Сарыг-Сөптүн 2 участигунуң улус шиптекичине эш Владимир Данганович Седенин кандидаттарын депширткен. Оларын кандидаттарын дөтөзөн база улус төлөөлөрине кандидаттар депширткен хуузалган районун бүгү чедеринде калбарып турар.

ЭКИ АЖЫЛДЫГ АГИТПУНКТ

Барыны-Хемчик районун партия, совет организациалары ам болур улус судтарына сонгулдаарга белеткел амдыларын калбартып турарлар. Агитас-массалык амдылы ажы-агыйжы сорулгааларын чедипшинин шиптирлээринче утгап чоруп турар. «Большевик» колхозта партия өгө организациалы (секретары эш Семеев) Ийгылакта № 1 сонгулда пунктуунда агитпунктуу тургускан. Оон амдылы партия өгө организациалынын секретарынн ораалакчы эш Отчүгаш уурутуп турар. Агитпункта 28 агитаторлар амдылап турарлар. Бо чылдын ноябрь 15-те агитаторларыннын семинары болуп эртен, анза улус судтарына сонгулдаарга хамаарышкан айтырылдарын чутулаашкан.

Агитаторлар колхоз бүдүрүлгезинин амдыларын аайы-биле амдылы хуузалгаш алганар. Олар чоруду партия беледелеринин Октябрьин социалист Улус революциязынын үчөн чедип чыгууну дугайында эш Сабуровтун илеткелин, совет суд дугайын болгаш өскө-

Сонгулдалар хуңгөне алдар кылдыр

ТООРА-ХЕМ. (Радио-биле). Улус судтарынын сонгулдаарыннын хуңгөне чедипшинин ууражыры дээш Току районунуң амдычы чоңнары бедие көдүрүшкүнүг амдылап турар. Колхозтар нинтинын малын организастыг кыштагатакан. Анчы бригадалар албенин ошталарын өкөп турар. Районунуң заготживсовы черинге ноябрь 20-ге чедир 30 муң амыр динн база өскө-даа ан-өлүк чүдөдери киригенин.

Сонгулдаарга белеткедери Чарлык үгөн хуңгөне эгелеп районда калбарган. Райүүсөөмнун шиптирели-биле организастатынган 6 сонгулда пунктуларыннын деригезин доозулган, сонгуучуларын ат дандызы болгаш 22-ден эгелеп пунктулар аайы-биле астынган. Улус шиптекичелеринге болгаш улус төлөөлөрине кандидаттар депшидилгелери ноябрь 23-те эгелеп берген.

ХАНДАГАЙТЫ. (Телефон-биле).

Өвүр районунуң колхозтары кышка белеткедери чедипшинин дөтөзөш, малын организастыг бүрү кыштагатакан. Ол болза, улус судтарынын сонгулдаарына колхозчу ишчилерин күш-ажылчы көргүзүп болур. Ол шынаш кедир чылдын тарылазынга белеткенгенин үреништерин аршылаар, туугу якы белеткөөр амдылар калбарып турар.

Районда тургустунган 9 сонгулда пунктулары багай өзөс деритинип турар. Көдө Советтеринин амдылакчыларын сургааладар болгаш агитаторларга семинарлар сонгулда пунктуларыннын аайы-биле болуп эргелген, дуржулга солчурунун хуузалары чорутулап турар.

Амы үдө депшидилге хуузалдары районда калбарып турар. Хандагайты ортукчу школанын база районунуң коллективтеринде улус шиптекичелерин кандидаттарын эш Ондар Самбайович Ойлушту депширткен, оон «Торгалык», «Коммунист» колхозтарын нинти хуузалганында чыгыс үн-биле дөтөзөн.

ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунда

Нинти күрүшө ууру-дузалыг районнарнын гидрометролог чыгып күжү-биле амдылар электростанцияларын болгаш электри четкилеринин тудуларыннын өвүт турар кемчелерин өөренип көргөн, ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиуму ССРЭ-нин Электростанциялар тудулушунун нинти-эвиале министрствозун тургускан.

ССРЭ-нин Министрлер Чөвүделенин бадиланы даным дугаар ССРЭ-нин Электростанциялар министрствозунун составында туугу-монтаж бүдүрүлгелерин болгаш организациаларын анза дамчыдып берген. ССРЭ-нин Электростанциялар тудулушунунуң министрине эш Федор Георгиевич Логановту томуйлаан.

ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИИ ДЕПУТАТАРЫНГА ДЫҢАДЫГ

1954 чылдын ноябрь 30-де амдычы чоңнар депутаттарынын область Советинин бешки сессиязын (үшкү чымылазы) амдыларыннын область Советинин депутаттарына амдычы чоңнар депутаттарынын Тыва область Советинин күүсөкчи комитеди динылдып тур.

Сөгия Кымылды Сталин атыг Култура бажыныга өргөнтинин 10 шакта азыттынар. Облсоветтин күүсөмү.

Колхозчу малчыннарже кичээңгейи күштелдирер

(Чөөн-Хемчик районнун партия конференциясы)

СЭКП ТК-нын сентябрь пленумунун шийтүүлериин баз оон соонда партиянын болгаш чаактык амаа дүштүрүшүнөн арга доктааларын амырарла чечиминин боттаандыры даш Чөөн-Хемчик районун аймак чоннары бүгү совет уулу-биле бир дөмөй чүткүлдүк болгаш чаактык ан-сеткилдиг ажылдап турарлар. Райондун аймак-агый, культура тургузуушкунунун чедимдерин районун чоокта чаа оолуп өрткөн партия конференцияны демдег-теэн.

Районнун экономикаын болгаш культураны көгүлдүрүгө партиянын болгаш чаактык хун бүрү көргүзүп турар дуу-лаачымын болгаш сагын салымчынынын ачылында сөөгү үлө районга тарылга шөлү калбарган, кичээ аймак-агый ажылдарына техниктиг чөпсөлөгөн-нишкян өскөн. Аңаа үндөөлөшө миди колхозтарын иштеттирген аймак-агый өскүзү-биле сайыраан, колхозтар организалас, аймак-агый талазы-биле быжырган, колхозчуларнын материалдык чаагай амдыраан улам өскүзөөн. Бөлө аймак-агыйн бирги черегин техникти-кы-биле четчил кыдыр чөпсөлөгөн МТС — колхозтарын хову ажылдарына бөттүг дуулаачыларын көргүзүп турар.

Бо чылын районнун колхозтары тараа культураарын тектар бургузуден орту-маа-биле 18—25 центер дүжүттү ажаап алган. «Коммунистче орук», «Бал-лини аттыг», «Искра» колхозтар 22—30 центер дүжүттү тектар бургузуден алганнар. Район күрүгө мавнама дуу-лаар тараанн болгаш МТС-ке натуре төлөвиринин планын дык ажыр күүсет-кен. Колхозтарын болгаш колхозчулар-нын орулгазы бедөөн. Мурунколхозчу-ларын болгаш механизаторларын күрө-лөи казынганда-да өскөн. Бо чы-лын Бугу-эвиледик кедээ аймак-агый дөлдөгөнгө райондан 30 ажыг кизи бар-рып киришкен.

«Коммунистче орук» колхозун партия өгө организацилалы (секретары эш Салчи-жал) колхозчу массаларын ортулгазы полит-массалыг ажылдарын улам өскүз-түрүткен. Мыа 24 коммунисттер бар. Олар кол-хоз бургузуденин кол үчкөстөрүндө таарыштыр тургустунган. Коммунист бү-рүгү партияны даагааларын үдөгөргө күүсетпешкен, колхоз бургузуденин авангардтыг ролду көргүзүп турарлар. Колхозта малчыннар, туугадулар болгаш тараажылар ортулгазы лекция пропаганда-зын, агитация амын эки тургустунган. Оон түнеленде колхоз бо чылын аймак-агый соругааларын чедимдерин күү-сеткен. Мыа бүгү колхозчуларын суу-ружун амырарлаче шалчидери бүрүн шийт-парлетинген.

Оон-биле чергелештир районнун кедээ аймак-агыйн улам үдэй хөгжүдүрүгүн бар аргалары багай ачыглаттынын турар дээрин районнун партия конференцияны демдегтеэн.

Мянгы Чадана МТС техника-биле эки чөпсөлөгөн болза-да колхозтарын удурунууга бодунуң бөзүгү ролун ам-даа өскөн шидевиан. МТС колхозтар-биле кер-ээлтиг дуулаагелерин шевирин күүсөдери хандырбайн келген. Чагы болгаш кысык чер андырагызын планы чүгө 40 ажыг хуу күүсетинген. Хову ажылдар-ын күүсөдери турарынды шымары чавыс болуп артпешкен. МТС-тин техниказы мал амырарла багай ачыглаттынын турар. Амгы үдө машналарын септелгендин болгаш ажаагызын хөрө багай тургустунган. Кичээ аймак-агыйн тускай өр-төмнөлгө-биле болгаш меликатор кадрлар-биле ачык өскүзөөн. МТС-тин ди-рекциязы болгаш мыа партия органи-зация боттарынын амын ам-даа эде тургузуп шидевиан.

Районун кедээ аймак-агыйнын кол адры—мал амын хөгжүдөр херекте удуг четпестер барын конференция айт-кан. Мянгы колхозчуларын боттары-нын хузуунда малнын баш саны өскөй турар. Сталин аттыг, «Кызыл тараачын» болгаш Жаанов аттыг колхозтар мал амын хөгжүдүрүгүн планын күүсет-төөнөр.

Мады багай ажаап, азырап турарынды чыдаганы-биле оон өлүр болгаш кысыр-чоруу хей турган. Мал амынның продуктууу дендин чавыс болуп турар. Ивек бургузуден саап алыр сүтүн бол-гаш хой бургузуден кырган азыр дүжүгү ортумак планы күүсетинген. Күрүнө сүт, аят дууларынын планын районнун күүсетпөөнүн мнчанган амаа-ла тава-рыкта өскөн.

Районда мал амыннын хөгжүдүрүгүн четпестер болза, хамыктын мурунда мал-дык быжыг чөм суурун тургузар даш чогуур демесдин чогу-биле, бөдүн бол-гаш шыктыг чедирин белеткөөрүнүнди пла-нын чыл бүрдө күүсетпешкен келгени-биле тайыбарытынар. Район бо чылын мал чөм—сиген белеткөөн чүгө 77 хуу күүсеткен. Колхозтарын мал амыннын фермаларына хей күш килер амдыр-нын механизациязы боттанмай турар.

Мал амын хөгжүдөр талазы-биле амыды четпестерин эсе бир чыдаганы болза, малдын калжары-биле чет-чөө амырарыны болуп. Мянгы чаш малдын калжарын немей тударып колхозтарын удуручулары бо чылын хамы-кымак чөм көргөшөр.

Колхозтарда мал амыннын кадрлары ам-даа эки шийткөөн. Оларын кичээ-дер, аларнын материалдык болгаш кул-туртуг хөгжөдөрүн хандырар дугайында сагын салымчынын районга ам-даа өскүзөөн. Колхозтар бургузуденин өр-төмнөй чедимдерин болгаш мурунколхозчу малчыннарнын дуржулганын негтередир амдыраан СЭКП райоону-да, партия өгө организацилалары-да соугурааганнар. Мыа хамарыштыр фермалар эргелек-чидерин семинарлары-да болуп көрбөөн. Чадаанын дуржулга сташканын кедээ аймак-агый, мянгы мал амынны дуржулгы дуржулганы болгаш өрткөн чедимдерин негтередир талашы-биле ам-даа төп чөр болуп шидевиан. Ол болза, бодунуң түрүп турары районда колхозтар-дан бөдүн хөрүс амдырап турар. Партия райоону болгаш өгө организацилалары колхозчу малчыннар ортулгазы социали-стик чарыкты багай организаштаан.

Районнун болгаш колхозтарын уду-ртуручуларын малчыннарнын материалдык байдалын өскүздүрүгө сагын салымчы-нын ам-даа күштелдирбөөнөр. Малдын кышкы отураарына малчыннардын чүт-талга бажынарын, культура-амырарын туугагарын чорударынын өргөжөчү ту-гулазын чөпсөлөгөнөр. «Большевик» колхозта чамык малчыннар чүтталга чыл өг-биле бөлүп хандырарымыан. Дык хей малчыннар кышкы чымык хөч чөк болуп турар.

Малын сүтүн отураары отураары кал-чыннардын культура-амырар дөңгө-рүлгөсү организаштааныман. Кычо-чүрү көргүзүлгө, лекциялар, шеткөөлөр, бе-седилер болгаш амын жомчулгалары эки чөртүмөй келген. Малчыннар ортулга-зы политиктиг болгаш чөчө чогаалдын литератураарын, чагычтарын, сөз-үлөкчөлөрүн таратканын үдөй чөпсөлөгөн чөртүмөй келген. Көжө клуб, библиотека, ном-чулга бажынары амын өскүзөөн болгаш олар культураны бөзүгү өскө бө-лүрү чөпсөлөгөн. Мысалыг хөтө-ледик амыч-чөк болгаш удурун барак-нарын малчыннар чүтталга, амдырап турар чөртөгө өй-шүгө чөдөр хөм-чөгөр чөртүмөй турган.

Бажыг хөтөселдериниң кыдыгырын, колхозтарга хөтөстүг инвентарларын бургузуденин база асортментинин көргүзүлгө болгаш оң шыраан эки-жөдөр райондустур комбинаты хандырар шидевиан. Комбинат (директору эш Че-велев) бургузуденин планда-ла чөдөр күүсеткен.

—Колхозчулар ортулгазы идеолоттүг амын дык кошмак тургустунган. СЭКП райоону, оон бирөө, пропаганда болгаш агитация кизини оо амыкка ууруттоон уткан, а чүгө аймак-агый айтырыгы-лары-биле кызыгыратынын, чагырар дужаар метод-биле амдырап турарлар—деп, «Искра» колхозун даргазы эш Долгуз бөдүнчү саварыкта чүгөтөөн.

Ленин аттыг колхозта партия органи-зациянын секретары Кымын-оолдун чү-гөтөөн болдо:—Амыкчы чоннарын по-литиктиг кичээлдеринин хөрө эде тургузар талазы-биле колхозтарын партия организацилаларына СЭКП райоону багай дуулаачын келген. Районун кол-хозта келген талөөлөр партия органи-зациянын амын соугураастар, партия-политиктиг амын чөртө-лөрүн өскөргө соругааларын дугайында сурасалды-да бөрбөстөр. Райондук се-кретарлары бөттөрү-да чөпсөлөгөн база-ла аймак-агый дугайын айтырарлар. Район төмөнгө хей-хей хураалар болу-лаар, ол хураалар база-ла аймак-агый ай-тырыгыларын дугайында чүгөтөөн-кызыгар-биле кызыгарытынар. Аймак-агый болгаш политиктиг айтырыгы-лары бот-боттарынын бажыкымак болуп удурутуп, мнчанган оо амдыраан шийт холбаштырын билдир чүгүл.

Казини аттыг колхозтун даргазы эш Давыд саяк б. б. б.—Колхозтар иде-олоттүг амын дык четтөсө тургустунган. СЭКП райоонун МТС экизынын талазы-биле инструкторлар бөзүгү бөдүнчү амын ам-даа эде тургузуп шидевиан. Оон инструкторларын колхозтар даргаларын, бригадирлерин амын шуут бөттөрү хамарарла, а колхозчулар ортулгазы ма-са-политиктиг болгаш культура-массалыг амдыраан калжар таарыштыр органи-зацияларын билдир турарлар. СЭКП рай-оонун бирозунун хурааларына, пле-нумларына МТС амын өскүздөр дугайында хей-ле чүгөтөөн болуп тургулаан. Мычала-даа МТС-тин амын өскүзөөн. Ол болза, районун партия органиация-зында шийткөөн күүсеткөөгө өйлө-рүлүгү четтөсө тургузуденин хөрө-чиз болуп—деп, ол шүгүткөөн.

Конференцияга санал бергендер иде-олоттүг амыды өскө-даа четпестери иле-реткендер. Мянгы колхозчу малчыннар-нын ортулгазы өскүзүлгө амын жөөс сөңгээр үндөөлө-биле өскүздөр СЭКП райоонунда чөптү-биле негөөнөр.

Партия райоонун амынды иле-рөөн четпестери уутураарына база өскө-чөлдиг чаа соругааларын чедимдерин күүсөдери уланган дөлдөгөр шийт-партия конференция хулаа алган.

Конференциядан соугулан районнун организацилалы пленуму болуп өрткөн. СЭКП райоонун секретарына штер Делгичев, Горшков, Довалор олар со-гүткөөнөр.

Күрүнени шыгаргангай амдыраакчы, Совет Эвилелин Коммунист партиянын Төп Комитетинин кезигүү, ССРЗ-нин Даштык Херектер Министриян Бирги Оралакчы, ССРЗ-нин Дээди Советинин депутат, академик Андрей Януарьевич Вышинский 1954 чылдың ноябрь 22-де Нью-Йорк хоорайга, чүрөк шынганын күштүг үрелгендин түнеленде хөкөртөн мөчөөн.

А. Я. Вышинский 1883 чылда Одессага төрүткөн. Ол бичешпен-не революстүг шийткөөнүгө киржи, хааныг кам-галдын талазында истен-сүрүшкүнгө, шөдүгөлгө болгаш хөрүдүшкүнгө хей-ула таваржып чорган. А. Я. Вышин-ский 1920 чылдан бээр Коммунист пар-тиянын кезигүү.

1913 чылда Биев университетинин юридика факультетин доосканын соонда А. Я. Вышинский литература болгаш бажыг амыч-чорудулганын талазы-биле амдырап турган.

1917 чылдан 1925 чылга чөдөр А. Я. Вышинский Наркомпроска харымсалгалы албаннарга, а оон соонда ССРЗ-нин Дээди судунга амдырап, оон-биле чергелештир Москванын күрүнө университетинин кезе-че хөрөнгө чорудулганын кафедрасын туугагарын чорударынын өргөжөчү ту-гулазын чөпсөлөгөнөр. «Большевик» колхозта чамык малчыннар чүтталга чыл өг-биле бөлүп хандырарымыан. Дык хей малчыннар кышкы чымык хөч чөк болуп турар.

1925 чылдан 1931 чылга чөдөр А. Я. Вышинский чүрүмүшкөн органдарына удурутур амыкка—Москванын күрүнө уни-верситетинин ректорунга, РСФСР-нин Наркомпрос коллегиянын кезигүү, РСФСР-нин Наркомпротун күрүнени өр-төм чөүлөниин даргазын оралакчымы болуп амдырап турган.

Эдөөн хей чылдарын (1931—1939 чылдар) дургузунда А. Я. Вышинский РСФСР-нин прокурору, РСФСР-нин өсти-диянын улус комиссарынын оралакчымы, а оон соонда ССР Эвилелин прокурору болуп, совет прокуратураның болгаш юстициянын органдарына удурутур амык-ка амдырап келген.

1939 чылдан 1944 чылга чөдөр А. Я. Вышинский ССРЗ-нин Улус Комиссары-нын Чөүлөлинин Даргазын Оралакчымы албанга амдырап турган. Ол-ла чылдарда ол совет дипломатиянын уду-ртуру албаннарына бөдүнчү үрелгенди-г амын өгөткөн: ол ССРЗ-нин Даш-

тыкы Херектер Министриян Оралакчы-да, Даштык Херектер Министриян, оон соонда ССРЗ-нин Каттыкын Нацпарла Организациясында доктаал телөдөгөнчө

да, дайын сөөдүнөги үлө-лаа улустар аразынын хей саныг чүгүлө чөүлө ху-даларынын болгаш конференцияларын кыдыраачы болуп турган. Ол Каттыкын

болгаш оң-биле чергелештир ССРЗ-нин Даштык Херектер Министриян Бирги Оралакчымы болуп келген. А. Я. Вышинский дайын чылдарында

руун камгалап, империалисттер агрессияга болгаш чаа дайынын белеткөөнүгө уду-ртуру болгаш кайгамчыктыг чүгөтөөрү бүгү чүрттарын улустарына бидилтир. Улуу демократиянын чүрттарын болгаш бүгү демократтыг лагериниң өргө-ажы-тарын камгалаарын хөрөнгө оон ачы-кылаан база бидилтир.

Совет күрүнени харымсалгалыг уду-ртуру албаннарына турган, А. Я. Вы-шинский оон-биле калы угут өртөм ажы-лын чөрткүн, оон бөдүнчү амдыраанын сөөдүгү хөтөргө чөдөр советтайн кел-ген. Ол ССРЗ-нин өрткөн Академиянын чингине кезигүү болгаш ССРЗ-нин өрткөн Академиянын Президиумуна кезигүү болуп келген.

ВКП(б)-нин XVIII болгаш XIX съезди-лерине А. Я. Вышинский Коммунист партиянын Төп Комитетинин кезигүүгө чөртүмөй турган.

Бөдүнчү күрүнө болгаш дипломаттыг амыч-чорудулганын дургузунда А. Я. Вышинский бөдүнчү бүгү күштерин, у-билтиглерин болгаш талантынын Совет күрүнени быжыгаларын хөрөнгө бер-ип, коммунизмни хөрө даш, улустар үреленин тайбынын болгаш бүгү-ниги айымды чөк чорутуу быжыгалары даш болшөкчиги чүткү-биле демсегип, бүгү дөдөгө аралына Совет Эвилелин өргө-ажытарын мога чөк кам-галап келген.

Совет күрүнени болгаш Коммунист партиянын мурунга А. Я. Вышинский-нин шыгаргангай ачы-хамыаларын Совет чөкөк бөдүнчү үлөтөп көргөн. Ол алды Ленин өргөн-биле, Күм-амыдын Кызыл Тул өргөн-биле болгаш медалдар-биле шаптырган.

Совет күрүнени эң суралыг өскө амдыраакчыларын бирөөн, талантыг совет дипломат болгаш улуг өрткөн бистен чарылды. А. Я. Вышинский Комму-нист партиянын шийчи огу, амыкка оон кызымаккай, аажок биче сеткилдиг болгаш бөдүнчү негдөгөнгө кизи чорган.

Совет Эвилелин болгаш демократия-нын база социализмниң бүгү лагериниң өргө-ажытарын дөдө, тайбыг болгаш улустар аразынын найбарын быжыгалары даш итенкөйгөн, мога чөк демсеген А. Я. Вышинскийн дугайында чырык-кылыг тураскаалды совет кижлер боттарынын чүрөгүнө мөңгөз-биле ка-дагалаарлар.

РСФСР-нин Дээди Советинин Президиумундан болгаш РСФСР-нин Министрлер Чөүлөлинен

Совет Төрөсн чүрттүг шийчи огу, Совет Эвилелин Коммунист партиянын Төп Комитетинин кезигүү, ССРЗ-нин Даштык Херектер Министриян Бирги Оралакчымы, ССРЗ-нин Дээди Советинин депутаты эш Андрей Януарьевич РСФСР-нин Министрлер Чөүлөли, РСФСР-нин Дээди Советинин Президиуму.

А. Я. Вышинскийн оруншударын организаштаар талазы-биле комиссиядап

Ноябрь 23-те, А. Я. Вышинскийн мага-бодун кадагалаан харажыткы Нью-Йорктан Москваже тускай самолёт-биле чоруткан А. Я. Вышинскийн мага-бодун кадагалаан харажыткы ССРЗ-нин АКШ-та оон болгаш бүрүн өргөнгө экинчи эш Г. Н. Зарубин үдөөн. Мөчөөн кизи-биле барып байырлажып чарышкынын Эвилелдер - Бажымын

А. Я. Вышинскийн мага-бодун ап чоран самолёт Москвада чөдип келген

Күрүнени шыгаргангай амдыраакчы—Совет Эвилелин Коммунист партиянын Төп Комитетинин кезигүү, ССРЗ-нин Даштык Херектер Министриян Бирги Оралакчымы, ССРЗ-нин Дээди Советинин депутаты—А. Я. Вышинскийн мага-бодун ап чоран тускай самолёт Нью-Йорктан Москвага ноябрь 25-тиң кү-нөндө чөдип келген.

Внуково аэропортуна бажыны кызым-дагы шийткөөн турган. ССРЗ-нин Министрлер Чөүлөлинин Даргазынын Бирги Оралакчымы болгаш ССРЗ-нин Даштык Херектер Министриян эш В. М. Молотов, ор-нукшудуганын организаштаарын тала-зы-биле чааа комиссиянын кезигүүне-ри эштер М. Г. Первухин, А. А. Громико, К. П. Горшенкин, А. Ф. Горкин болган

А. Я. Вышинскийн мөчөөнүн хөлбаштыр

ПРАГА. Чехословакиянын телеграф аген-тидендиң дамычын турарын бөзүгөр алдыга, Чехословакиянын Коммунист партиянын Төп Комитети болгаш Чехосло-вак Республикасы чааа А. Я. Вышин-скийн мөчөөн хөлбаштыр СЭКП ТК-же болгаш ССРЗ-нин Министрлер Чөүлө-лине ханы кызымдалды илереткен теле-грамманы чоруткан.

СОФИЯ. А. Я. Вышинскийн мөчөөн хөлбаштыр Болгариянын Удугун хураалды Президиуму, Болгариянын Министр-лер Чөүлөли, Болгариянын Коммунист партиянын Төп Комитети ССРЗ-нин Дээди Советинге, ССРЗ-нин Министрлер Чөүлөлине, СЭКП ТК-же кызымдалды телеграмманы чоруткан.

ВЕНА. А. Я. Вышинскийн мөчөөн хөлбаштыр Австриянын Коммунист пар-тиянын Төп Комитети СЭКП ТК-же кызымдалды илереткен телеграмманы чорут-кан.

А. Я. Вышинскийн мөчөөнүн дугайында медицина подарадылганы

НЬЮ-Йорк, ноябрь 23. Медицина төдө-радыгызын бөзүгөр алдыга, А. Я. Вышин-скийн чүрөк шынганын күштүг үрел-гендин түнеленде мөчөөн.

(СЭТА).

КНО-нун Кол Ассамблеязынын кажыыдалдыг хуралы

НЬЮ-Йорк, ноябрь 23. (СЭТА-нын тус-най исрр.). ССРЗ-нин КНО чынында доктаал телөдөгөнчө, Кол Ассамблея-нын тоску сессиясында совет телөдөгөнчө баштын, ССРЗ-нин Даштык Херектер Министриян Бирги Оралакчымы Андрей Януарьевич Вышинскийн мөчөөн хөлбаштыр ноябрь 22-де хуңуң ийги чөртүмөй кызымдалды хурал болган.

Дарга Ван Клеффенстин даргазындагы мөчөөн Ассамблея тура дынган: Бистин коллециясы—Совет Эвилелин телөдөгөнчө дөргө Вышинскийн хө-көртөн мөчөөн хөлбаштыр база дагы ханы кызымдалды илереткен чөпсөөр көртөр.

Бистин хураалдарына Вышинскийн көргөн болган дынган кижлер, оң-биле санал берешкенине кирешкен кижлер оон дүргөн бөдөр уганын, оон мерген тайылыр-барымдаларын, оон ор-тор салым-чачанын, оон өткүт уган-кымы болгаш шөдүгүлүг чүгөтөөрү ка-жал-лаа уташтар.

Совет Эвилелин күрүнени шыгаргангай амдыраакчынын чингенин дөргө бистер шүптү мөдөр билди турар бис.

Оон чөртүгү оң-биле үнелген көргөш, оон дугайын оон өг-бүдөш, оон чааа болгаш оон чүртү-биле калы ажырап ашар бис.

Бистин өңне арга-мергезиндиг колле-циясы болган мөчөөн хөлбаштыр

НЬЮ-Йорк, ноябрь 23. ССРЗ-нин Даштык Херектер Министриян Бирги Оралакчымы болгаш Кол Ассамблеянын 9-ку сессиясында совет телөдөгөнчө баштын А. Я. Вышинскийн мөчөөн хөл-баштыр: Франциянын премьер-министрия Мендел Франс, КНО-нун чингине секретары Камаршельд, КНО-нун Кол Ассамблея-нын 9-ку сессиянын даргазы Ван Клеффен, база БССР-нин, Бразилиянын, Бирманын, Египеттин, Имененин, Ирактын, Индиянын, Индонезиянын, Ливанын, Мексиканын, Голландиянын, Перуунун, Польшанын, Таиландын, УССР-нин, Франциянын, Чехословакия-нын, Швейцариянын, Эквадорун болгаш Югославиянын телөдөгөнчө баштыннар болгаш телөдөгөчлери Совет Эвилелин КНО-нун чынында телө черинге ноябрь 22-ге келп, боттарынын кызымдалды иле-реткенер.

Оон алдыга АКШ-тын болгаш өскө-даа чүрттарын амыч-чорудулганын хей саныг чөдөгөр болгаш телеграммаларын телө чери ан урутулчел турар.

Бүгү дөдөгөгө тайбын даш демсеген хөрөнгө А. Я. Вышинскийн шыгаргангай ачы-хамыалары оо чөдөгөр болгаш телеграммаларда оондала дөдөгөп турар.

(СЭТА).

